

text

August Strindberg och Jan Myrdal

bild

Sven-Olov Ehrén

Strindbergs opublicerade

Den 3 april 1879 var inställdesdag för Strindbergs konkurs. Den 29 mars skriver han till Dagens Nyheters Rudolf Wall och föreslår en följetong.

Han skickar tre kapitel ur den bok – Röda Rummet – han håller på att skriva.

Däribland en annan version av första kapitlet ”Stockholm i fågelperspektiv”. Ett vilket inte bara skildrar hur Arvid Falk tillsammans med Struve träffar på riksdagsmannen Per Ilsson från Träskåla på La Croix’ café utan där Strindberg redan från början gör upp med Fria Ordets män. Dagens Nyheter stödde dock lantmannapartiet och Strindbergs erbjudande antogs ej. Men så här löd det ursprungliga slutet på Röda Rummets första kapitel.

Falk och Struve vandrade tillsammans åt norr, samspråkande om handel, sjöfart, näreingar och allt annat som intresserade dem. Komna till Norrbro föreslog Struve att de skulle gå in till La Croix, där man kunde träffa litteratörer och artister efter deras sinne. Han sade deras så att Falk icke rätt förstod vad slags sällskap han skulle råka uti. Emellertid stego de in.

La Croix’s café hade redan då, i slutet av 60-talet, upphört att vara det elegantaste caféet i Stockholm. Förgyllningen hade mörknat, den vitmålade boisseringen hade blivit brun av det myckna rökandet, möblerna voro icke nya och respekten för stället hade försvunnit, de gamla kunderna av första klassen hade givit sig av; man såg icke mera garnisonens officerare och högre ämbetsmän läsa sin Figaro eller Débats; icke heller syntes de Kongliga Teatrarnas premieraktörer, icke litteraturens kända storheter inne i schackrummet. Det var bara en stor samling av okända och missnöjda. Litteratörer som skriva inuti spalterna och aldrig fått sätta ut sina namn, författare som vid första anloppen efter ärans kransar och band blivit kastade ur sadeln och sprattlande i sanden mottagit publikens hånande skrat-salvor, aktörer som blivit vägrade debut eller som misslyckats, artistelever som brutit med akademien, medikofilare som buro cyankalium i fickan, sedan de sett möjligheten till en kandidat försvinna med sista mankerade omsättningen. Redan vid inträdet kunde en fin näsa upptäcka att här röktes 6-örescigarrer, och sorlet som uppstod av de många gruppernas olika samtal liknade det hotande gnyet från en missnöjd folkhop; en och annan bredskyggig hatt hade glömt sig kvar på ett och annat huvud och en tämligen allmän frånvaro av galoscher gjorde att tobaksångorna blandades med lukten av vått läder.

Struve kastade en blick bort till ett väl bekant hörn och upptäckte genast den grupp han sökte.

– Här träffar du din man, viskade Struve till Falk, i det han lotsade honom fram till ett bord vid vilket suto två tämligen beskänkta personer. Den ena var en tjuguaåttå års bondpojke med ett runt skinande ansikte; han åt smörgås och drack öl. Den andre – det var ”mannen” – var en ful ung man, som talade högljutt och däremellan slog sin kamrat i ryggen, i huvudet, på bröstet och armarne.

– Får jag presentera härads hövding Falk för vännerna riksdagsman Per Ilsson i Träskåla och litteratör Napoleon Lagerström – västmanlänning – i *Rödluan*.

– Mjukaste tjänare, tog Lagerström ordet. Här ska härads hövdingen se på en representant av det betryckta folket! Ser han inte betryckt ut! Va?

Här slog han riksdagsmannen på hjässan så att denne råkade i skratt och frustade smörgåsmulor rätt framför sig.

– Jo, det är en skön pojke, ska härads hövdingen tro, vi äro sockenbor vi, så att därför äro vi litet förtroliga, tillade han, då Falk såg näpen ut.

Här slog han riksdagsmannen på låret så att denne måste för skams skull yttra sitt missnöje.

– Ah, du är en kältring Napoleon.

– Tyst du och håll mun till voteringen börjar. Har ni sett en sådan bondbasse! Se på honom bara! Och en sådan där ska presentera! Inte må du tro att du representerar oss inte, inte mig åtminstone –

– Nej, lå vara! protesterade Per Ilsson mot ett svårare slag i ryggen.

– Kan härads hövdingen tänka att den här schatten - vi har varit på riksdagen i kväll, det vill säga, jag är referent för Rödluan, referent – vet ni vad referent är? – dräng åt den här – har du gått i folkskolan? Har du gått i folkskolan, frågar jag.

– Skrik inte så fasligt, Napoleon, bad Per Ilsson.

Falk var häpen och ledsen och visste icke hur han skulle ställa sig, ty han hade ännu pietet för allt vad han trodde på.

Struve hade, sedan han avlämnat Falk i sällskapets vård, slagit sig ner vid ett bord bredvid, avknäppt sin vänstra manschett, framtagit en mycket tjock plånbok; ur denna hämtade han fram långa smala pappersbitar och ett kuvert med ett tolvöres frimärke på; därpå lockade han till sig en kypare och bad om bläck och penna och så började han skriva så att det yrde om papperet. För att få vara ifred för västmanlänningens vänligheter, ansåg han sig först böra kasta ett ben åt honom.

– Häradshövdingen tänker bli litteratör, yttrade han.
 – Nej, tänker ni, nå då Gud sig anåda! Kypare, punsch, en hel punsch! Du får betala, Pelle! Tänker ni? Det fria ordets man! Det är skönt! Skönt! Ni är liberal! Va! Det måste man vara nu för tiden, när det inte finns någon opposition i riksdan! Ja, det är skönt det här nya statsskicket! Nu ha de indelat människorna i: de som ha åttahundra riksdaler och de som inte ha det! Och det var jag med och hurra på härom året; då styrdes man åtminstone av bättre folk, men nu! Fy fan! Ah, jag vet, jag vet! Man kan förvärva! Har inte den här Träskåla ärvt sin gård, ärvt sina åttahundra; är det inte samma elände? Vad är riksdan nu? En sockenstämma; en kommunalstyrelse! Nej! Här ska bli något nytt! Något annat! Nytt ska det vara!

– Men till vilket politiskt parti ansluter sig då herr Lagerström, inföll Falk, som ville få någon reda i den trassliga härvan och få kännedom om var landet låg.

– Herr Lagerström? Hör nu! Jag säger du, och sen får du göra vilket du vill! Du är stockholmare, det ser jag på [dig], och du är stursk som alla stockholmare; men jag är västmanlänning och det kan vara så gott det. Skål du!

Skålning och handtryckning.

– Ja du, jag är också bondfödd, och jag säger vad jag tänker, ser du, men nu ska vi inte prata smörja. Jo, vi voro på riksdan i kväll –

Här drog han en lång suck, tömde ett helt glas punch och fortfor:

– Sätt i dig du, Träskåla, det är inte jag som bjuder! Du! Falk heter du? Falk? Du frågade mig vilket politiskt parti jag tillhör. Jag tillhör de missnöjdes; jag är missnöjd med allting, allting! Men vad hjälper det, när man är proletär!

– Men ni ha ju tillfälle att giva luft åt era idéer, då ni äro medarbetare i en frisinnad tidning.

– Medarbetare! Luft! Håhåhåhå! Referent, dräng, pennskaft, hantlangare! Men vad är det nu Struve sitter och klottrar igen?

Han bemäktigade sig på sitt rättframma sätt papperen och hann verkligen läsa tillräckligt för att det skulle vara för sent för Struve att bevara sin hemlighet, då han störtade upp och återtog sina papper.

– Jaså, din kameleont, du fortsätter att skriva dina korrespondenser till Folkets Fana, fastän du inträtt i *Den Konservative*. Jo, det här är också en skön pojke skall du tro, Falk. Det är ett snyggt sällskap du råkat i.

– Förlåt, måste Falk taga ordet, är icke bror Struve i den liberala *Rödluvan*? Har jag tagit så vilse?

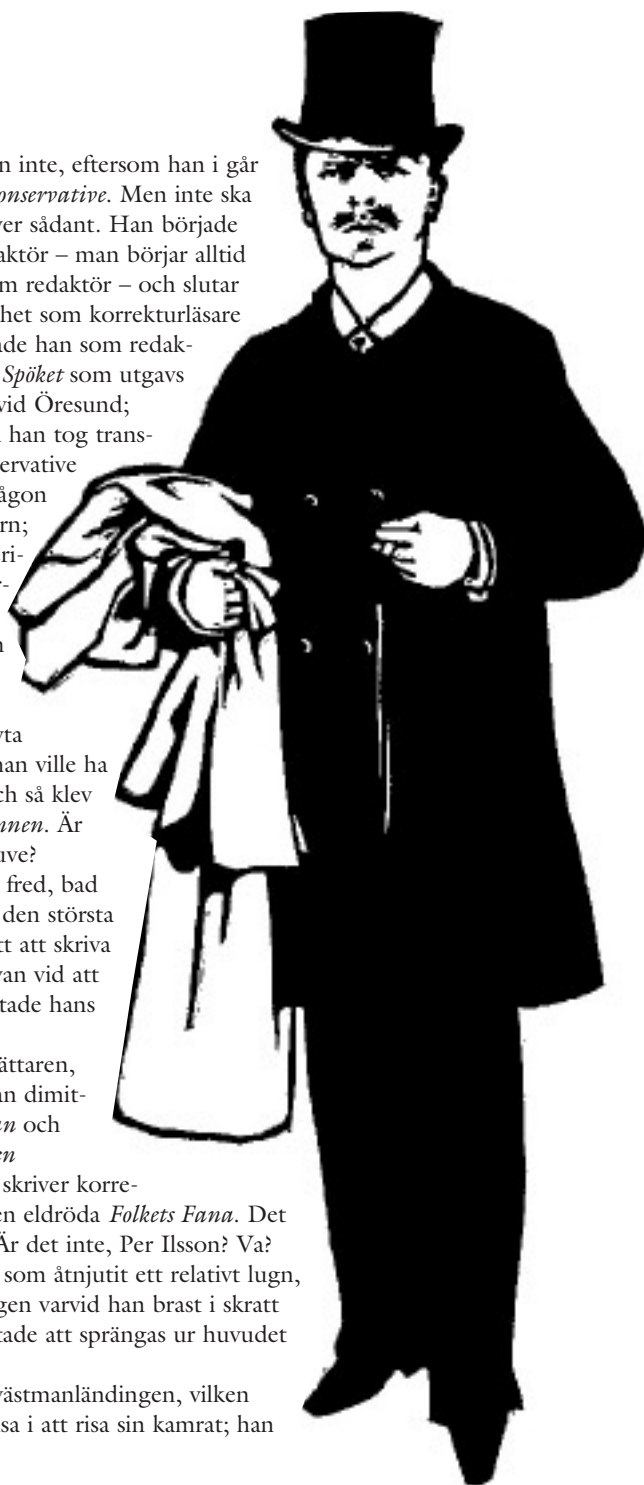
– Nej, det är han inte, eftersom han i går inträdde i *Den Konservative*. Men inte ska du förvåna dig över sådant. Han började sin bana som redaktör – man börjar alltid den här banan som redaktör – och slutar den med tacksamhet som korrekturläsare – emellertid började han som redaktör för *Det Röda Spöket* som utgavs i någon ort nere vid Öresund; så dog den, varpå han tog transport till den konservative *Bondplågaren* i någon småstad vid Vänern; så flyttades tryckeriet och boktryckeriet och tidningen med redaktör och inventarier till en annan stad, men där måste man byta om färg, såvida man ville ha prenumeranter och så klev han in i *Bondevännen*. Är det icke sant, Struve?

– Låt mig vara i fred, bad Struve, som med den största likgiltighet fortsatt att skriva och tycktes vara van vid att Lagerström berättade hans historia.

– Ja, fortfor berättaren, och därpå blev han dimitterad till *Rödluvan* och nu sitter han i *Den Konservative* och skriver korrespondenser till den eldröda *Folkets Fana*. Det är sköna pojkar? Är det inte, Per Ilsson? Va?

Här fick denne, som åtnjutit ett relativt lugn, åter ett slag i ryggen varvid han brast i skratt så att ögonen hotade att sprängas ur huvudet på honom.

– Men, fortfor västmanlänningen, vilken tycktes finna en lisa i att risa sin kamrat; han

hans första tanke var: "Ett fasligt sällskap!"

har hustru och barn förstås och då går allting an! "Han har hustru och barn"; det är ett gott ord. Fy fan!

Falk kände sig upprörd och så ledsen över allt vad han erfarit denna kväll, att han beslöt lämna sällskapet under vad förevändning som helst, i synnerhet som ruset tycktes vara i tilltagande och man icke visste hur det kunde sluta. Han fattade sin hatt och tackade för gott sällskap.

– Jaså, du är högfärdig; du är generad av mitt sällskap, du har suttit och sett på min smutsiga krage, tror du inte jag märkt det, men jag förlåter dig, för jag tycker om dig, jag kan inte hjälpa det, fastän jag föraktar dig. Du är äregirig, det vet jag, och därför skall du så visst bli olycklig, för nu blir inte konjunkturen för sådana som du på trettio år, och därför skall du spilla dina krafter och dö av brist på motstånd, dö, sa jag, som en hund! Det är för små förhållanden för att så stora brottslingar ska kunna födas som behövdes. Du tycker det är dålig luft här, Falk! Ja det är det. Du skall inte stanna här; du är bestämt mycket ung och mycket oskyldig. Kom igen till oss när du blir lika dålig som vi. Här har du min hand! Du är välkommen när du vill!

Han räckte Falk sin hand och tryckte hans. Det var ett varmt och fast handslag, som tycktes draga en till sig, så att det var nästan med ansträngning som Falk kunde slita sig från det sällskap, som han ville fly.

Medan han höll på att söka sig fram mellan borden och vänt ryggen åt sällskapet, hörde han Lagerströms röst, vilken blivit

allt starkare under ruset, interpellera Struve som alltjämt skrev.

– Det var en skön stek han bjudit dig på. *Kollegiet för utbetalandet av ämbetsmännens löner*; en vass titel; minst fyra spalter à 10 Riksdaler ...

Falk hörde orden, men fattade icke rätt deras mening. När han var utom dörren, andades han lättare, och hans första tanke var: "Ett fasligt sällskap!", ty han hade skönhetssinne och avskydde den råhet, som under skrytsamt sken av öppenhet lägger upp sitt eget jags innersta till beskådande för den förstkommande, men så tänkte han att så gjorde alla druckna och mannen var ju drucken. Det oaktat kände han en viss dragning till den där råa personen, han kände att de hade mycket att säga varandra, om de kommo på tu man hand, och det skulle han ha behövt i kväll.

Han hade sett två av det fria ordets män, i vilkas led han stod i begrepp att inträda, och han hade sett en representant av det betryckta folket, vars talan han fört så varmt och för vars skull han kanske förstört en bana. Men oupphörligt framstod för honom det fula ansiktet av den råe person, vars närhet han flytt. Han kände att de ägde mycket gemensamt; att de voro missnöjda, att de hade ett gemensamt stort hat, en gemensam stor kärlek, och han måste mot sin vilja erkänna ändå att det var hans man.

Under det att nya tankar grodde i hans huvud vandrade Falk nedärt Strömngatan och framåt Skeppsholmen."

Mellan det tjuogoandra kapitlet i *Röda Rummet*, *Bistra tider*, och det nuvarande tjugotredje kapitlet *Audienser*, finns i manuskript ett annat tjugotredje kapitel: *Människors öden*. Men i den tryckta texten saknas kapitlet ty med blyerts står vid kapitelrubriken antecknat: "Synes mig utan saknad kunna utgå" J. Sn.

En del av det av Seligmann ogillade om litteraturkritik förde Strindberg in i tjugofemte kapitlet. Men den ursprungliga uppgörelsen i tjugotredje kapitlet bör läsas i sin helhet:

"Vid femtiden på eftermiddagen satt Borg rödflammig och däst inne på Lagergrens vid ett bord överfullt med buteljer av alla färger. Vid hans sida syntes redaktören av *Gråkappan*, litet mindre blek än vanligt, men mycket mera moralisk och fast i principerna efter den starka måltid Borg hade bestått. Han tummade sitt långa ljusa helskäg och tycktes nedslagen.

– Vad grubblar du på? sade Borg för att säga något, ty han hade för gott förstånd för att kunna vara intresserad av den andres tomma tankar.

– Å, vet du, bror, jag sitter och tänker över all usel jullitteratur jag fått kämpa mig igenom de här dagarna ...

– Och nu sitter du och sörjer över litteraturens usla tillstånd! Det bör ju roa dig att det är dåligt då du själv är en misslyckad! Jag trodde du satt och grubbla på ditt förfallna län.

– Medge ändå att de här unga, de här som kommit upp efter oss, sedan vi lämnade Uppsala, äro bra tunna! fortfor redaktör Modigh, som hade en underbar förmåga att låta allt man slog över honom rinna av sig.

– Det är därför att de måste söka imitera er uselhet för att kunna hoppas på erkännande.

– Ah, du pratar!

– Pratar? Vad menar du med det?

Struve inträdde med detsamma i rummet, utdelade hälsningar till höger och vänster åt artister och litteratörer, vilka med sin personliga närvaro sökte åtminstone förmildra de domar som därinne dömdes av de stränga herrarna. Därpå framträdde han till *Gråkappans* bord, slog sig ner och tog fram en alldeles ny bok i vackert omslag och lade den framför Modigh.

Dennes ögon blixtrade till i det han fattade boken och läste omslaget:

– Dikter – hm – av Arvid Falk! Hå! Jaså! Den där humbugen i *Rödluan*! Den ska jag väl knäppa!

Och han skrapade med ena foten på golvet som om han dödat en mask.

– Dåligt naturligtvis! Låt oss se!

Han skar upp ett blad mitt inuti boken och läste.

– Hm, hör på ska ni få höra.

Han tog upp en blåpenna och vätte den på tungan.

"Och hans anlets unga blomstervår!" – Blomstervår? Vad är det för slag? Anletets blomstervår! Duger inte! Fosfor!

”Till sömns jag kysser ditt ögonpar”

– – Ett sådant gnäll! Läs bara innehållsförteckningen! Rosen, Liljan, Nässlan, Gråsparven, Hämplingen, Näckrosen; bara zoologi och botanik! Och så koketterar han med modesti, den äregiriga skurken! Han ”kvittrar ödmjukt utan prakt och snille”. Och så angriper han religiositeten : ”Fritt må bleka bönesystrar, himla sig vid psalmers ljud.” Himla sig! Jag ska lära honom att behandla heliga saker med vanvördnad! Och hör! Vilken lögnaktighet. Sjömannens maka! Tror någon kristen människa att en sjömans hustru, en för detta köksa, sjunger så här: ”Till sömns jag kysser ditt ögonpar, två strålar från lyckliga solskensdar.” Det är opoetiskt därför att det är lögn; sanningen är poesins skönaste smycke; vart skulle vi komma utan sanningen, mina herrar!

– Får jag se på omslaget ett ryck, sade Borg och tog åt sig boken.

Han grinade ett brett grin och sade:

– Ja, det är ett gnällande som är alldeles förtvivlat, stora, långa karlarne låta som kattor i Mars! Och de där vilja väcka världens intresse, när de inte kunna det på annat sätt, med bleksot och polyper; lungsot törs de inte komma med, ty det är för gammalt. Och då gå de och äro breda i ryggen som bryggarhästar och röda i ansiktet som vindragare. Där jämrar den där sig över kvinnans otro, han som aldrig prövat annat än skökans tro på betalningen; och den där som skriver om att han ”ej har guld, men blott sin lyra” – en sådan lögnare; han har fem tusen i räntor och fidei-kommisrätt till en stol i Svenska Akademien! Och den där otrogna, cyniska ricaneuren, som icke kan öppna sin mun utan att stinka fram en oren ande, han jolmar gudlighet. Deras poesier äro inte en smul bättre än de som för trettio år sen lades under guitarntoner av prästgårdsmamseller; de skulle skriva åt sockerbagaren för tolv öre tummen och inte gå och besvära förläggare, tryckare och recensenter med att göra dem till skalder! Vad skriva de om? Om ingenting, d.v.s. om sig själva! Det är opassande att tala om sig själv, men det passar att skriva! Vad jämra de sig över? Ha de givit luft åt en enda tanke, som skulle kunna röras hos några andra, hos tiden, samhället; hade de fört de eländas talan en enda gång, skulle deras synder varda dem förlåtna, men det ha de icke; därför äro de som en ljudande malm – nej som ett skrällande järnskräp och en sprucken narrbjällra – ty de hade icke kärleken till annat än till nästa upplaga av Bjurstens litteraturhistoria, Svenska Akademien och sig själva!

Borg var flammig i ansiktet av ansträngningen och svalkade sig med en konjak. Struve och Modigh klingade med varandra och skrattade.

Fram mellan borden kom nu slingrande en liten rund person med utseende av en sockenskräddare. Hans ansikte låg inbäddat i en krans av fett; hans ögon voro ljusblå, taljiga, stupida; munnen överskuggades ännu icke av några mustascher, men mellan näsan och överläppens undre kant växte några hårstrån, vilka dragits åt sidorna och snotts i spetsar i avsikt att ge ett elegant utseende åt den otympliga personen, håret, som på morgonen blivit lagt i några elegiska Lamartinelockar, hade

under skoltjänstgöringen på förmiddagen återtagit sin naturliga form och stod åt alla kanter som en kanonviska. Toilettens, som skulle förete spridda drag av artistiskt självsvald, var helt enkelt slarvig och uppslagen på rocken voro rent av osnygga.

– God dag, skald, sade Borg; har du några sorger i dag? Du ser så tård ut som stug-grisen.

Skalden hälsade däst och elegiskt på Modigh och Struve först såsom varande tidningskrivare.

– Kommer inte din recension snart? Jag har verkligen väntat bra länge! sade han till Modigh.

– Jo, jag har den färdig och den är redan lämnad till sättning, vill du ha korrektur?

– Ja tack, det kanske är bäst!

– Du behöver inte vara rädd för den, inföll Borg. Jag har läst den och där står både ”tårdränkta metrar” och ”genialiskt offertorium”, som du begärde.

– Gör det det?

– Ja, det gör det verkligen, svarade Modigh.

– Således är det bäst att vi göra oss i ordning att mottaga din supé, sade Borg. Nå, har du läst det här? fortfor han och sköt fram Falks dikter. Vad tycker du om det?

– Jag har bara tittat i dem! Åhja! Inte som värst dåligt! svarade skalden med ett medlidsamt löje. Det är ganska talangfullt, men jag kan inte gilla alla hans anapester.

– Jag ska rappa honom så att han skall låta bli sådant där en annan gång, sade Modigh. Hela karlen, att döma efter hans otidigheter i Rödluvan, förefaller mig vara en humbug!

– Tycker du det! sade skalden och spetsade sina feta öron. Vet du jag tror att jag delar din åsikt. Struve, du, som känner honom från Rödluvan, vet väl vad han går för?

– Jag? sade Struve och flög upp som om han satt sig på en stoppnål! Jag känner honom högst obetydligt. Det är visserligen en ganska hyggelig karl, men han är allt lite inbilsk; för övrigt skall nybörjare alltid höra sanningen annars bli de så lätt förstörda!

– Ja, det är rätt, sade skalden.

– Du tänker således rappa honom ordentligt? frågade Borg utmanande.

– Ja, det kan du lita på!

– Men om du inte har läst boken och inte tänker läsa den, så måste du åtminstone läsa omslaget! Se där, läs!

Modigh tog emot boken, läste och gjorde en grimas:

– Det är ju Moses' förlag! Fy fan! Och ni tror att jag tänker att ta och berömma den där. Det får du göra, Struve!

– Nej, det gör jag visst inte, det är aldrig någon som har berömt mig!

– Men, invände skalden, man kan ju alltid berömma på ett sådant sätt – –.

– Nej du, inte när Moses skall läsa det! Han kan nog vår språklära han, försäkrade Modigh.

– Se, där kommer en yngling som kan recensera vackert, sade Borg och visade på unga Levi, som kom framslingrande till

bordet! Kom hit, Isaac, så ska du få recensera en bok, som farbror Moses har givit ut!

– Skall jag? Jag har ju aldrig skrivit? svarade Levi blygsamt.

– Nå, vad gör det, någon gång ska bli den första, sade Modigh. Här i julbrådskan ha våra korrekturläsare fått recensera böcker, så att det har sjungit om det och en dag fick vi lov att skicka polisreferenten på en konsert, men det höll på att gå illa, för han råkade av okunnighet att berömma ett fruntimmer, som hade nekat att sjunga på en middag hos Moses. Nå, Levi? Är du hågad att debutera?

– Ja bevars! Jag ska göra mitt bästa!

– Men, invände skalden, du ska inte glömma att omnämna den typografiska utstyrelsen; det smickrar alltid förläggaren och grämer författaren.

– Nå, varför ska jag gräma författaren, om jag tycker om vad han skrivit, ty det förstår jag inte att bedöma – – –

Ett högljutt skratt avbröt den barnsliga bekännelsen och saken var avgjord!”

Två strukna förtydliganden:

1) Om trånandet efter oskuld.

I sjunde kapitlet: ”Jesu efterföljelse” står Falk och ser in i Kristlig Bokhandels skyltfönster:

”På nedra botten till vänster om porten var en Kristlig bokhandel. Falk stannade och läste på de i fönstret utlagda böckernas titlar! Det var det gamla vanliga: indiskreta frågor, närgångna tillvitelser, förnärmande förtroligheter, allt så väl och så länge känt. Men vad som mera ådrog sig hans uppmärksamhet var de många illustrerade tidskrifterna, vilka med sina stora, engelska träsnitt lågo utbredda för att locka folk. Barntidningarna hade i synnerhet ett retande program, och biträdet i boden visste berätta huru gamla gubbar och gummor kunde långa stunder stå utanför fönstret och beakta illustrationerna, vilka tycktes göra ett rörande intryck på deras fromma sinnen och väcka minnen från en flydd – kanske i fåvitsko – flydd ungdom.”

Sedan förtydligar Strindberg vad han menar om moralismens trånande oskuldslängtan. Det stycket finns inte med i den tryckta texten ty det är i manuskript överstruket med blåkrita. På den försiktige förläggaren Joseph Seligmans anmodan misstänker jag:

”Där föreställdes under rubriken *Oskuld* tvenne halv nakna, halv vuxna barn med retande former vilka badade. Där syntes under rubriken *Föd mina Lamm* en ung flicka stående på en stätta med klänningen upplyftad över en charmant engelsk vad, en hög växt och en nätt fot, räckande gräs åt ett lamm på andra sidan stättan. Under *Hemmets frid* föreställdes en ung flicka spelande piano, sjungande Sankey och visande ett par formfulländade engelska ben. *Bönen* förrättades av en halv vuxen flicka i blotta linnen, med runda axlar och ben. Missionsplanscherorna voro ännu oskyldigare. Där var oskulden så ren som den gått ur skaparens händer.”

Den tryckta texten knyter an till detta när den fortsätter:

”Falk fattades ett ögonblick av en gudlös tanke, som han dock genast skickade bort till det sedliga öfolket som äter blod och

dricker sitt bröd, och han blygdes över sin tanke.”

2) Ett annat slut.

Joseph Seligmann ville att Strindberg skulle ge Röda Rummet ett lyckligt slut. En happy end, som det heter på svengelska. Strindberg skrev också en ”Epilog” men den tryckte han inte. Till förläggaren skrev han i stället på hösten 1879:

”Jag kan icke på den boken tänka mig ett annat slut än denna suveräna spottning på alla de saker, om vilka människorna inbillade hjälten att de voro s.k. idealer och efter vilka han var fänig nog att sträva tills ögonblicket kom då han upptäckte att man ljugit för honom och att det där, vad det nu var, icke var några idealer.”

Så här löd den suveräna spottning vilken i andra korrekturet avslutade Röda Rummet:

”P. S. Jag hörde, till min ledsnad, att du genom dryckenskap och oordentligt leverne kommit att tänka över tillvarons ändamål. På din något omotiverade fråga: Vad är livet? som du ställer på mig, kan jag endast svara: Hur skall jag veta det? – Jag tror icke man kan komma sanningen närmare.

Att jag, som icke är författare, lånat svaret av Sveriges störste och djupaste skald lär du väl märka, och för att angiva källan citerar jag passagen ordagrant:

”Vad är politiken? Du svarar: det lär vara statskunskapen. Vad är statskunskapen? Du dricker din granne till, slår locket igen på stopet och svara ingenting därpå.”

Om du icke förstår detta, så skall jag uttrycka mig tydligare på ett mera känt kulturspråk, till exempel det turkiska, och svara dig som så:

– Bosch!”

Men om Strindberg sett till att det lyckliga slutet utgick fick Seligmann igenom att den suveräna spottningen ströks. Till en okänd adressat skrev Strindberg i ett brev från november 1879 om ”det nertagna förfärliga slutet (tryckt i ett korr.ex.).”